

רע"פ 8327/21 - יוסף נימר סלמאן אבו נימר, ענאן אבו נימר, אמירה אבו נימר נגד מדינת ישראל - היחידה הארצית לאכיפת דיני התכנון והבניה

בית המשפט העליון

רע"פ 8327/21

לפני: כבוד השופט י' אלרון

המבקשים: 1. יוסף נימר סלמאן אבו נימר
2. ענאן אבו נימר
3. אמירה אבו נימר

נ ג ד

המשיבה: מדינת ישראל - היחידה הארצית לאכיפת דיני התכנון והבניה

בקשת רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בחיפה בעפ"א 11073-11-21 מיום 14.11.2021 שניתן על ידי השופטת ע' ורבנר

בשם המבקשים: עו"ד יואל גולדברג

בשם המשיבה: עו"ד קרן שטרית

החלטה

1. לפניי בקשה למתן רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בחיפה (השופטת ע' ורבנר) בעפ"א 11073-11-21 מיום 14.11.2021, בגדרו נדחה ערעור המבקשים על החלטת בית משפט השלום בעכו (השופט ו' חאמד) בצ"א 7677-08-21 מיום 26.10.2021.

2. כעולה מהבקשה שלפניי, נגד המבקשים הוצא צו הריסה מינהלי לגבי בנייה אסורה במקרקעין המצויים בכפר ירכא. ביום 3.8.2021 המבקשים הגישו לבית משפט השלום בחיפה "בקשה לביטול צו הריסה מינהלי" בטענה כי הוא ניתן בחוסר סמכות, ולצידה עתרו המבקשים לעיכוב ביצוע הצו עד לבירור הבקשה.

3. בהחלטתו בבקשה לעיכוב ביצוע מיום 1.9.2021, בית משפט השלום בחיפה הורה על עיכוב ביצוע הצו בכפוף להפקדת סך של 100,000 ש"ח או ערבות בנקאית בסכום זהה לטובת המשיבה. ערעור שהגישו המבקשים על החלטה זו לבית המשפט המחוזי התקבל בחלקו, כך שגובה העירבון הופחת לסך של 40,000 ש"ח, והמועד האחרון להפקדתו נקבע ליום 12.9.2021 (עפ"א 3847-09-21).

4. לאחר שהתיק הועבר לבית משפט השלום בעכו ונקבע מועד לדיון, המשיבה הגישה בקשה לביטול. בבקשתה צוין כי צו ההריסה בוצע כבר ביום 14.10.2021, מאחר שהמבקשים לא הפקידו את הערובה אותה חויבו להפקיד, כך שאין טעם בקיום דיון בבקשה לביטול צו ההריסה. מנגד, המבקשים עמדו על קיום הדיון כדי להוכיח טענתם בדבר חוסר חוקיות הצו, באופן אשר יאפשר להם להגיש תביעת נזיקין נגד המדינה בגין ההריסה. בתשובתה לתגובה טענה המשיבה כי מקומה של תביעה שכזו אינו בהליך בו נקטו המבקשים, אלא בהליך אזרחי.

נוכח האמור, הורה בית משפט השלום הורה על מחיקת הבקשה לביטול הצו ועל ביטול הדיון שנקבע. בית המשפט הדגיש כי ההליך בו נקטו המבקשים עניינו עיכוב וביטול צו ההריסה, אך משהצו בוצע - הסעד המבוקש איננו אפשרי עוד. עוד נקבע, כי בקשת המבקשים לקיום הדיון כדי להוכיח עילה נזיקית, אין מקומה בהליך לביטול הצו.

5. ערעור המבקשים על החלטה זו נדחה בפסק דינו של בית המשפט המחוזי. נקבע, כי אין מקום לדון בבקשה לביטול ולעיכוב ביצוע צו הריסה לאחר ביצועו, ועל כן לא נפל פגם בהחלטתו של בית משפט השלום. כן הודגש כי הבירור האם צו ההריסה הוצא ובוצע כדין, יתבצע במסגרת תביעה אזרחית נזיקית אותה רשאים המבקשים להגיש.

6. מכאן בקשת רשות הערעור שלפניי, במסגרתה טוענים המבקשים כי בית המשפט המחוזי שגה בקביעתו, לפיה אין מקום לדון בבקשה לביטול צו הריסה לאחר ביצועו.

לשיטתם, סעיף 231 לחוק התכנון והבניה, תשכ"ה-1965 (להלן: חוק התכנון והבניה או החוק), קובע כי הזכאות לקבל פיצויים עקב צו ההריסה שהוצא שלא כדין כפופה למתן החלטה בבקשה לביטול. בהתאם לכך, נטען כי היה על בית משפט השלום לקיים דיון בבקשתם לביטול הצו, כאשר רק בהמשך לקביעותיו ניתן יהיה להגיש תביעה אזרחית.

עוד טוענים המבקשים, כי צו ההריסה הוצא שלא כחוק, וכי הבקשה לביטול צו ההריסה לא נדונה לגופה עקב סחבת מכוונת של המשיבה ונציגיה, אשר בחרו לפעול בבירונות, עת ביצעו את צו ההריסה ובכך נטלו את החוק לידיהם ללא כל סמכות.

7. בתגובתה, המשיבה טוענת כי דין הבקשה להידחות על הסף, שכן היא אינה מעוררת כל סוגיה משפטית עקרונית המצדיקה מתן רשות ערעור. אף לגופו של עניין המשיבה סבורה כי אין מקום לקיים דיון בבקשה לביטול הצו לאחר ביצועו, וזאת בהתאם לכלל המשפטי לפיו בית המשפט לא ידון בבקשה תיאורטית. המשיבה אף מדגישה כי במצב הדברים שלפנינו למבקשים עומדת האפשרות להגיש תביעת נזיקין במסגרתה יוכלו לתקוף את עצם הוצאת הצו ולבקש קביעה שיפוטית ביחס לכך.

באשר לטענת המבקשים כי יש לקיים דיון כדי לאפשר להם להגיש תביעת פיצויים מכוח סעיף 231 לחוק - המשיבה סבורה כי סעיף זה נועד לתת מענה לנזקים שנגרמו מצווים מינהליים אחרים, אך הוא לא נועד לפצות על ביצוע צו הריסה מינהלי, ובפרט במצב בו המבקשים מיאנו להפקיד ערובה כדי לעכב את ביצוע הצו.

בהקשר זה מציינת המשיבה כי ביום 11.10.2021 פנה בא-כוח המבקשים במכתב למנהל רשות לאכיפת מקרקעין שבמחוז צפון וכתב כי: "מרש"י אינם מתכוונים להפקיד אגורה שחוקה על מנת לקבל עיכוב ביצוע של צו אשר על פניו איננו חוקי". משכך, לנוכח העובדה שהמבקשים פעלו במודע בניגוד להחלטת בית המשפט - אין להם להלין אלא על עצמם.

דיון והכרעה

8. לאחר שעיינתי בבקשה ובתגובת המשיבה הגעתי למסקנה כי דין הבקשה להידחות.

9. הלכה היא כי בקשת רשות ערעור ב"גלגול שלישי" תתקבל במקרים בהם מתעוררת שאלה משפטית רחבת היקף החורגת מעניינים הפרטי של הצדדים, או בנסיבות המעוררות חשש מפני עיוות דין, או אי-צדק חמור שנגרם למבקש (ראו מני רבים: רע"פ 8633/21 לב נ' מדינת ישראל, פסקה 10 (29.12.2021); רע"פ 177/22 סוילם נ' מדינת ישראל, פסקה 7 (12.1.2022)).

הבקשה שלפניי אינה עומדת באמות המידה האמורות - לא מצאתי כי עלה בידי המבקשים להראות כי עניינם מעורר שאלה משפטית עקרונית שטרם נידונה או כי נגרם להם עיוות דין או אי צדק חמור. בנסיבות אלה, די בכך כדי להביא לדחייתה (ראו: רע"פ 3187/15 חטיב נ' הוועדה המקומית לתכנון ובניה - לב הגליל, פסקה 13 (22.2.2016)).

10. למעלה מן הנדרש אציין כי דין הבקשה להידחות אף לגופו של עניין. לא מצאתי יסוד לטענת המבקשים כי יש לדון בבקשתם לביטול הצו למרות ביצועו זה מכבר, שכן ביטולו יאפשר להם לתבוע פיצויים מכוח סעיף 231 לחוק.

השאלה האם יש לקיים דיון בבקשה לביטול צו הריסה מינהלי לאחר ביצועו במטרה לבסס תביעת פיצויים עתידית, נדונה והוכרעה בעבר בבית משפט זה ברע"פ 4048/06 קרבסי נ' מדינת ישראל (18.10.2007) (להלן: עניין קרבסי).

יפים הדברים שנאמרו שם לענייננו:

"שאלת נחיצותה של הכרעה שיפוטית לצורך מעשי-אופרטיבי נבחנת בהקשר למסגרת הדיונית הספציפית שבה מתנהל ההליך. דרך כלל, נחיצות זו אינה נבחנת בהיבט של הליכים אפשריים אחרים שבעל דין עשוי לנקוט בעתיד, וסעדים אחרים שהוא עשוי לתובעם. נחיצות זו אינה נקבעת בזיקה לאפשרות פוטנציאלית בעתיד של בעל דין ליזום הליכים נוספים לסעדים נוספים שטרם באו לעולם, ואין היא אמורה לסלול את דרכו לכך כמטרה יחידה שנותרה להתדיינות.

[...]

הזכות ליזום הליכים נוספים לצורך קבלת סעדים נוספים בגין צו ההריסה המינהלי אינה נשללת מן המבקש, ואם יחליט לפעול, למשל בדרך של הגשת תביעת פיצויים, עשויה שאלת תקפות הצו המינהלי שהוצא לעמוד לדיון בפני הערכאה המוסמכת בהקשר לסעד הספציפי הנתבע" (שם, פסקאות 8-10).

נמצא אם כן, כי משבוצע צו ההריסה אין מקום לדון בטענות הנוגעות לחוקיותו במסגרת ההליך לביטולו, אף אם קביעה בעניין זה עשויה להשליך על זכאותו של מי שנפגע מהצו לתבוע פיצויים בעתיד. בהתאם לכך, בענייננו, האכסניה המתאימה לדון בטענות המבקשים בדבר כשרותו המשפטית של הצו היא הערכאה אליה תוגש תביעת פיצויים, ככל שתוגש.

המבקשים אף לא הראו כל הצדקה לאפשר ניהול שני הליכים משפטיים שונים לשם קבלת פיצויים על נזקים שנגרמו מצו מינהלי. אין ספק כי בחינת כשרות הצו במסגרת תביעת הפיצויים נכונה מטעמי יעילות שכן היא מובילה לחיסכון בזמן שיפוטי, ואף קלה, פשוטה וזולה יותר עבור הטוען לזכאות לפיצויים, אשר יוכל להעלות את מלוא טענותיו במקום אחד (השוו: ע"מ 3518/02 רג'בי נ' יושב-ראש הוועדה המקומית לתכנון ולבנייה ירושלים, פ"ד נז(1) 196 (2002)).

11. לכך אוסיף שמקובלת עליי קביעת הערכאות הקודמות כי לא היה מקום לקיים דיון בהליך לביטול הצו כאשר הסעד של מניעת ההריסה איננו אפשרי עוד. ויודגש, ההליך בו נקטו המבקשים - בקשה לביטול צו ההריסה - נועד לתקוף את כשרותו ותקפותו של הצו כדי למנוע את ההריסה, אך משבוצעה ההריסה נשמט הטעם המהותי לקיום דיון שיברר את תוקפו המשפטי. משכך, טענות המבקשים בהליך זה הפכו תיאורטיות, וכידוע בית המשפט אינו עוסק בהכרעה בסוגיות שכאלה, אשר אין להן משמעות מעשית לצורך ההליך שבפניו (ראו: עניין קרבסי, פסקה 7; בע"מ 4769/07 פלוני נ' פלוני, פסקה 3 (9.12.2007)).

12. לא למותר לציין, כי במסגרת ההליך לביטול הצו, ניתנה החלטה שיפוטית המעכבת את ביצועו בכפוף להפקדת ערבות על ידי המבקשים. בסופו של דבר, ההריסה בוצעה מאחר שהמבקשים לא הפקידו את הערבות. בנסיבות אלה, היה על המבקשים לדעת כי הצו נותר בתוקף ואל להם לבוא בטרניה על כך שההריסה בוצעה בטרם נערך דיון לגופו בבקשתם.

13. בהתאם לכל האמור, הבקשה נדחת.

ניתנה היום, ט"ז בשבט התשפ"ב (18.1.2022).

ש ו פ ט
